

Doktorat honoris causa AGH dla Profesora Jana Lecha Lewandowskiego

Na wniosek Rady Wydziału Odlewnictwa Senat Akademii Górniczo-Hutniczej im. St. Staszica w Krakowie uchwałą podjętą w dniu 25.X.2006 r. nadał tytuł Doktora Honoris Causa Profesorowi Janowi Lechowi Lewandowskiemu.

Za znaczący wkład w rozwój naukowy i techniczny odlewnictwa polskiego, rozwój i promocję inżynierskich dziedzin technicznych oraz istotny wkład w rozwój kadr naukowych dla specjalności odlewnictwo.

Promotorem doktoratu był prof. dr hab. inż. Józef Dańko (tekst laudacji wygłoszonej przez Pana Profesora, podczas uroczystego posiedzenia Senatu AGH, poświęconego nadaniu godności doktora honoris causa AGH, w dniu 15 grudnia 2006 r. o godz. 12.00 w Auli AGH, przedstawiamy poniżej).

Recenzenci: prof. dr hab. inż. Michał Szweycer – Politechnika Poznańska, prof. dr hab. inż. Józef Gawroński – Politechnika Śląska. ■

PROF. JÓZEF DAŃKO

Laudacja osiągnięć Pana

prof. zw. dr. hab. inż. Jana Lecha Lewandowskiego

Sint sua praemia laudi!

Niech zasługi zyskują właściwe sobie nagrody

Magnificencjo Rektorze, Wysoki Senacie, Wysoka Rado Wydziału Odlewnictwa Dostojny Profesorze, Szanowni Goście, Szanowni Państwo!

Przypada mi wielki zaszczyt występować podczas dzisiejszej uroczystości w roli Promotora nadania godności honoris causa Akademii Górniczo-Hutniczej imienia Stanisława Staszica w Krakowie, wychowankowi naszej Akademii, Profesorowi Janowi Lechowi Lewandowskiemu.

W nawiązaniu do uniwersyteckich tradycji chciałbym Państwu przybliżyć sylwetkę Profesora, uznanego naukowca, cenionego nauczyciela akademickiego, należącego do grona tych osób, które wytyczyły w polskiej nauce nowe kierunki badawcze w dziedzinie nauk metalurgicznych.

Profesor zwyczajny Jan Lech Lewandowski w bieżącym roku obchodził 80-lecie urodzin. Urodzony na ziemi Mazowieckiej 27 stycznia 1926 r., całe swoje dorosłe życie związał z Krakowem. Do Krakowa trafił z Wrocławia, dzięki radom wybitnego polskiego matematyka – profesora Hugo Steinhausa, który – rozpoznając zainteresowania młodego człowieka, chcącego się kształcić – doradza mu podjęcie studiów w Akademii Górniczej. Profesor Jan Lech Lewandowski rozpoczyna je na Wydziale Hutniczym w roku 1946 i kończy z wyróżnieniem pięć lat później – na Sekcji Odlewniczej tego Wydziału, mając już za sobą dwuletni staż młodszego asystenta w Katedrze Odlewnictwa i dziewięciomiesięczną praktykę w II Odlewni Huty Zabrze.

Stopień doktora nauk technicznych uzyskał mgr inż. Jan L. Lewandowski na Wydziale Odlewnictwa AGH w 1960 r., a stopień doktora habilitowanego – w roku 1963, na Wydziale Mechaniczno-Technologicznym Politechniki Śląskiej; podkreślić należy, że za rozprawę habilitacyjną otrzymał później nagrodę Ministra Szkolnictwa Wyższego. W roku 1964 uzyskał dr hab. inż. Jan Lech Lewandowski stanowisko docenta, w roku 1971 tytuł „belwederski” profesora nadzwyczajnego, a sześć lat później – tytuł profesora zwyczajnego. Podstawowym miejscem zatrudnienia prof. J.L. Lewandowskiego był Wy-

dział Odlewnictwa AGH, na którym zdobywał kolejne szczeble kariery naukowo-dydaktycznej.

Pełnił funkcję kierownika Zakładu Materiałów Formierskich, a następnie Katedry Tworzyw Formierskich, aż do czasu odejścia na emeryturę w 1997 r. Trzykrotnie pełnił funkcję dziekana na Wydziale Odlewnictwa, trzykrotnie był dyrektorem Instytutu Technologii i Mechanizacji Odlewnictwa. Od kilku dziesięcioleci znana jest jego działalność w Senacie Akademii Górniczo-Hutniczej, gdzie obecnie reprezentuje Radę Seniorów AGH, której przewodniczył już przez trzecią kadencję.

Życiorys zawodowy profesora Jana Lecha Lewandowskiego, który w zarysie został ujęty w zaproszeniu oraz w wystąpieniu Dziekana, jest znany w szerokim środowisku naukowym z obszaru metalurgii i odlewnictwa, przyciągając uwagę oraz imponując olbrzymią liczbą dokonań.

Niech mi dane będzie zwrócić uwagę Państwa na wybrane aspekty osiągnięć Profesora i rolę, jaką jego działalność wywarła i nadal wywiera na rozwój naukowy i techniczny odlewnictwa polskiego, na rozwój i promocję inżynierskich dziedzin technicznych, zarówno w kraju jak poza jego granicami, a także na Jego wkład w rozwój kadr naukowych.

I.

W zakresie szeroko rozumianych badań naukowych, niezwykle bogata działalność naukowa prof. Jana L. Lewandowskiego dotyczyła przede wszystkim tworzyw na formy odlewnicze, ze szczególnym uwzględnieniem materiałów formierskich i obejmuje tematykę, często o charakterze pionierskim w odniesieniu do:

- podstaw teoretycznych właściwości materiałów i mas formierskich,
- badań właściwości podstawowych oraz technologicznych materiałów i mas formierskich oraz rdzeniowych, a także opracowywanie zaleceń dla praktyki odlewniczej,
- metod oznaczania właściwości podstawowych oraz technologicznych materiałów i mas formierskich, z uwzględnieniem aparatury do oznaczania tych właściwości,

- oceny surowców i materiałów nieorganicznych oraz organicznych pod względem ich przydatności jako tworzyw formierskich. Należy tutaj wspomnieć udział prof. Lewandowskiego w zespole kierowanym przez prof. Andrzeja Bolewskiego, który oceniał przydatność karbońskich ilów montmorillonitowych, odkrytych w górnośląskich kopalniach węgla kamiennego, dla celów odlewniczych. Profesor opracował metodę przeróbki tych ilów na glinę (bentonit) formierską i uczestniczył we wdrożeniu tej gliny – jako materiału wiążącego w masie formierskiej – w odlewniach krajowych. W najlepszym okresie produkcja tej gliny wynosiła około 80 tys. ton rocznie),
- regeneracji osnowy piaskowej oraz selekcji masy zużytej podczas wybijania odlewów,
- poczyną badań wdrożeniowych,
- metody oraz badania materiałów i mas formierskich oraz rdzeniowych pod względem ich toksyczności.

Do najważniejszych osiągnięć, które znalazły uznanie międzynarodowe można zaliczyć:

- opracowanie pierwszej w świecie próby technologicznej umożliwiającej pobór gazów i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) wydzielających się z masy formierskiej lub/i rdzeniowej po wlaniu do wnęki formy stopu odlewniczego,
- ustalenie metod identyfikacji wydzielanych z masy formierskiej i/lub rdzeniowej toksycznych gazów oraz WWA i ustalenie wskaźników oceny stopnia toksyczności mas i materiałów formierskich,
- zaproponowanie po raz pierwszy w świecie podziału mas i materiałów formierskich pod względem toksyczności,
- ocena toksyczności mas wiązanych różnymi rodzajami żywic syntetycznych, i dobór optymalnych rodzajów masy do danej technologii odlewów.

Prof. Jan Lewandowski jest autorem lub współautorem 4 książek, 4 rozdziałów w książkach, 17 monografii i szerszych opracowań naukowych, 31 skryptów i rozdziałów w skryptach oraz 205 artykułów i komunikatów w czasopismach naukowych, naukowo-technicznych i materiałach konferencyjnych krajowych i zagranicznych, a także 18 patentów i wzorów użytkowych.

Publikacje te przez całe dziesięciolecie były fundamentalnymi, liczącymi się w świecie naukowym pozycjami z zakresu kompleksowego ujęcia materiałów i tworzyw formierskich. Były i nadal są cytowane przez autorów licznych rozpraw doktorskich i habilitacyjnych, książek,

skryptów oraz w innych publikacjach naukowych i artykułach branżowych.

Część patentów Profesora i jego zespołu została wdrożona i przyniosły one duże korzyści techniczne i ekonomiczne tak odlewnictwu, jak i gospodarce krajowej.

II.

W zakresie kształcenia i rozwoju kadry osiągnięcia profesora Jana Lecha Lewandowskiego są równie imponujące. Był dydaktykiem z zamiłowania, profesorem niezwykle popularnym i lubianym przez młodzież – bardzo wymagającym, lecz sprawiedliwym, potrafiącym budować trwające przez wiele lat przyjaźnie i więzy koleżeńskie. Poza dydaktyką realizowaną w Uczelni prowadził zajęcia dydaktyczne na studiach podyplomowych, kursach i sympozjach organizowanych przez Uczelnię Wyższą oraz Stowarzyszenie Techniczne Odlewników Polskich. Przygotował wiele pomocy dydaktycznych w formie skryptów i podręczników akademickich.

Profesor wypromował ponad 250 inżynierów i magistrów na studiach dziennych, wieczorowych i zaocznych, 7 doktorów nauk technicznych. Opracował 27 recenzji prac doktorskich obronionych w Akademii Górniczo-Hutniczej, Instytucie Odlewnictwa w Krakowie oraz w Politechnikach: Szczecińskiej, Śląskiej, Warszawskiej i Wrocławskiej, przygotował 7 opinii przewodów habilitacyjnych oraz liczne opinie wniosków o nadanie tytułów: profesora zwyczajnego (2), profesora nadzwyczajnego (4), docenta (4) i samodzielnego pracownika naukowo-badawczego (1).

III.

W zakresie działalności w instytucjach i towarzystwach naukowych:

Profesor od wczesnych lat funkcjonowania w macierzystej Uczelni pełnił także szereg funkcji w Stowarzyszeniu Technicznym Odlewników Polskich, którą rozpoczął w roku 1951, czyli w roku reaktywowania Stowarzyszenia. W latach 1973–1987 pełnił funkcję prezesa Zarządu Głównego. Jego aktywna działalność w Stowarzyszeniu została uhonorowana zaszczytnym tytułem Prezesa Honorowego STOP oraz bez wątplenia znalazła także uznanie we władzach Naczelnej Organizacji Technicznej, gdzie profesor był członkiem Rady Głównej od 1971 r. W latach 1990–1993 pełnił z wyboru rolę Prezesa Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT w Warszawie. Był to niewątpliwie trudny okres w historii stowarzyszeń technicznych decydujący o ich przyszłym losie. Dyplomatyczne zdolności Profesora Lewandowskiego i właściwy dla niego sposób rozwiązywania problemów dobrze przysłużyły się społeczności inżynierskiej. W tym okresie Federacja FSN NOT jako jedyny przedstawiciel polski została przyjęta do FEANI (Europejska Federacja Stowarzyszeń Inżynierskich), co od lat umożliwia polskim inżynierom uzyskiwanie tytułu euroinżyniera. W okresie prezesury w FSNT NOT Profesor czynnie uczestniczył w podjętej przez prof. Jana Kaczmarka inicjatywie powołania

Akademii Inżynierskiej w Polsce – organizacji, której Zespół Polski Południowej jest nadal pod jego przewodnictwem.

Od wielu lat Profesor jest redaktorem działowym Przeglądu Odlewnictwa, członkiem Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN, członkiem Komisji Odlewnictwa przy Katowickim Oddziale PAN oraz członkiem Rady Krajowej FSNT-NOT.

Do ważniejszych funkcji pełnionych przez Profesora można zaliczyć:

- oficjalne przedstawicielstwo Polski w Międzynarodowym Komitecie Odlewniczych Stowarzyszeń Technicznych (Comite' International des Associations Techniques de Fonderie (CIATF),
- wystąpienia z oficjalnymi referatami polskimi na Światowych Kongresach Odlewniczych organizowanych przez CIATF,
- 8-krotne przewodniczenie polskimi delegacjom na Kongresach CIATF,
- działalność w komisjach i sekcjach CIATF, w problematyce naukowej materiałów, mas formierskich, metod regeneracji, ochrony środowiska.
- współpraca naukowo-badawcza z 12 zagranicznymi ośrodkami naukowymi, instytutami badawczymi oraz organizacjami inżynierskimi.

Prof. J.L. Lewandowski jest lub był (z wyoburzeniem) członkiem wielu krajowych i zagranicznych instytucji oraz stowarzyszeń naukowych, w tym między innymi:

- Komisji Nauk Technicznych PAN,
- Sekcji Teorii Procesów Odlewniczych Komitetu Hutnictwa PAN,
- Komitetu Metalurgii PAN,
- Komitetu Nagród Państwowych,
- Prezydium Komitetu ds. Nauki i Postępu Technicznego przy Radzie Ministrów,
- Rady Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej,
- Sekcji Technologii i Maszyn Technologicznych Komitetu Badań Naukowych,

- Akademii Inżynierskiej w Polsce (członek założyciel).

Za swoją działalność naukową i dydaktyczną otrzymał szereg nagród i wyróżnień rektorskich, ministerialnych, a także w 1979 Medal Komisji Edukacji Narodowej, Medal 85-lecia powstania Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, a wśród odznaczeń państwowych nadano mu Złoty Krzyż Zasługi, Krzyże: Kawalerski i Oficerski Orderu Odrodzenia Polski.

Jego Magnificencjo, Wysoki Senacie, Szanowni Państwo!

Do wymienionych licznych zasług Profesora Jana Lewandowskiego można i należy dodożyć jeszcze jedną, świadczącą o Jego wyjątkowej osobowości. Profesor Lewandowski był i jest wzorem tytanicznej pracowitości, tak wielkiej, jakby własnym przykładem chciał ucieleśnić wzniosłą myśl patrona naszej Uczelni, Stanisława Staszica, który głosił, iż „pierwszym obowiązkiem człowieka jest pracować – tylko przez pracę staje się obywatelem użytecznym”. Ta maksyma wyznaczała zapewne wiele ważnych poczynań w naukowym życiu dostojnego profesora Jana Lecha Lewandowskiego. Tak go pamięta i odbiera kilkadziesiąt roczników Jego Wychowanków, Przyjaciół oraz Ludzi ze środowiska naukowego i stowarzyszeniowego, z którymi Profesor współtworzył wiele wybitnych dzieł swojego aktywnego życia i dla których wielce się zasłużył.

Profesor Jan Lech Lewandowski przez swój znaczący wkład w rozwój naukowy i techniczny odlewnictwa polskiego, rozwój i promocję inżynierskich dziedzin technicznych zarówno w kraju jak poza jego granicami oraz przez istotny wkład w rozwój kadr naukowych dla polskiej metalurgii, a zwłaszcza dla specjalności odlewnictwo, w pełni zasługuje na to, aby właśnie w Akademii Górniczo-Hutniczej za swoją twórczą pracę został nagrodzony Godnością Doktora Honoris Causa.

Sint sua praemia laudi!

Niech (zatem) zasługi zyskują właściwe sobie nagrody.

foto ZS